

به نام خداوند بخشنده مهربان

نتایج پژوهش‌های موسسه تحقیقات علوم دامی کشور درباره استفاده از گیاهان
دارویی در تغذیه طیور

بخش تحقیقات تغذیه و فیزیولوژی دام و طیور مؤسسه تحقیقات علوم دامی کشور

تهیه کننده: سید عبدالله حسینی، امیر حسین علیزاده قمصری، هوشنگ لطف الهیان و اکبر یعقوبفر

شهریور ۱۳۹۸

چکیده

پس از منع مصرف آنتی‌بیوتیک‌های محرک رشد توسط اتحادیه اروپا در سال ۲۰۰۶، در سال‌های اخیر توجه بسیاری به سمت افزودنی‌های خوراکی با منشأ گیاهی معطوف شده است. در این زمینه استفاده از فرم‌های اسانس، عصاره و پودر گیاهان دارویی در پروژه‌های مختلف مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند. با توجه به تنوع مطالعات و شاخص‌های مورد ارزیابی، جهت ایجاد قدرت انتخاب و تصمیم‌گیری از روش مدیریت تصمیم‌گیری چند شاخصه جهت انتخاب محصولات گیاهی قابل جایگزین استفاده شد که نتایج آن در ادامه ارائه می‌شود.

اسانس: اسانس رازک در سطح ۲۰۰ میلی گرم در کیلوگرم و اسانس آویشن باغی در سطح ۴۰۰ میلی گرم در کیلوگرم قابلیت جایگزینی با آنتی بیوتیک را دارند. در ضمن اسانس‌های مارچوبه، مرزنجوش، گزنه، بابونه، زنیان و آویشن شیرازی در دو سطح ۲۰۰ و ۴۰۰ میلی گرم در کیلوگرم قابلیت جایگزینی آنتی بیوتیک را دارند. اسانس پونه کپسوله شده در سطح ۱۰۰۰ میلی گرم در کیلوگرم قابلیت جایگزینی با آنتی بیوتیک محرک رشد و پروبیوتیک را دارند. کارواکرول در سطح ۵۰۰ میلی-گرم در کیلوگرم و منتول در سطح ۲۰۰ میلی گرم در کیلوگرم جیره سبب بهبود عملکرد نسبت به گروه شاهد شد.

عصاره: عصاره آویشن و بابونه (۲۵۰ میلی گرم در کیلوگرم) در جیره غذایی جوجه‌های گوشتی سبب بهبود عملکرد نسبت به گروه شاهد شد ولی نتوانست جایگزین پروبیوتیک باشد. استفاده از عصاره الکلی بابونه (دو میلی لیتر در هر لیتر آب آشامیدنی)، عصاره شیرین بیان (سه میلی لیتر در هر لیتر آب آشامیدنی)، عصاره بادرنجوبه (سطح ۱۰، ۲۰ و ۳۰ گرم در کیلوگرم جیره) و عصاره نعناع فلفلی (سطح ۲ و ۳ گرم در کیلوگرم جیره) سبب بهبود عملکرد در مقایسه با گروه شاهد و آنتی بیوتیک شدند. عصاره گلپر (۲۰۰ میلی گرم در کیلوگرم) قابلیت جایگزینی با آنتی بیوتیک و پروبیوتیک را داشت.

پودر: افزودن پودر گل میمون سازویی در سطح ۱۰ گرم در کیلوگرم، پودر سیر در سطح ۱۵ گرم در کیلوگرم، پودر ریشه رازیانه در سطح ۶ گرم در کیلوگرم، ترکیب پودر رازیانه و شنبلیله به نسبت مساوی در سطح ۱۵ گرم در کیلوگرم، پودر شوید در سطوح ۱۰ و ۳۰ گرم در کیلوگرم، پودر نعناع فلفلی در سطح ۱۰ و ۲۰ گرم در کیلوگرم، پودر آویشن در سطح ۱۰ گرم در کیلوگرم و پودر ترکیبی سه گیاه سیر، آویشن و سرخارگل در سطح ۱۰ گرم در کیلوگرم، پودر ریحان در سطح ۱۰ و ۳۰ گرم در کیلوگرم و پودر گشنیز در سطح ۲۰ گرم در کیلوگرم جیره توانست جایگزین مناسبی برای آنتی بیوتیک در سطح درمانی در جیره جوجه‌های گوشتی باشد. استفاده از پودر گیاهان دارویی مریم گلی، به لیمو، کنگر فرنگی و نعناع فلفلی در سطوح ۱۰ و ۲۰ گرم در کیلوگرم جیره سبب کاهش عوارض استرس سرمایی بر عملکرد جوجه‌های گوشتی شد. استفاده از پودر سیر تا سطح ۵ گرم در کیلوگرم، شنبلیله به میزان ۵ و ۱۰ گرم در کیلوگرم و آویشن در سطح ۲۰ گرم در کیلوگرم سبب بهبود عملکرد مرغان تخم‌گذار نسبت به شاهد شد.

نتایج فوق نشانگر اثرات مثبت استفاده از گیاهان دارویی و فرآورده‌های آن‌ها شامل اسانس، عصاره و پودر بر عملکرد جوجه‌های گوشتی و مرغان تخم‌گذار بوده و برخی از این فرآورده‌های گیاهی می‌توانند در مقادیر پیشنهاد شده به خوبی جایگزین

ترکیباتی چون پروبیوتیک و آنتی بیوتیک های محرک رشد در جیره شوند. لذا پیشنهاد می شود تحقیقات آتی در زمینه گیاهان دارویی در محورهای زیر صورت گیرد:

✓ استفاده از فن آوری های نوین مانند نانو فن آوری در جهت تولید محصولات محرک رشد و با هدف آزاد سازی ماده موثره در pH مورد نظر

✓ تولید محصولات گیاهی مؤثر بر کاهش آسیب بر پایه تحقیقات گذشته

✓ تولید محصولات آنتی اکسیدانی قوی جهت حفظ ثبات اکسیداتیو گوشت طیور

✓ تولید محصولات بهبود دهنده ایمنی در جوجه های گوشتی

✓ تولید محصولات گیاهی مناسب جهت بهبود عملکرد سیستم کبدی و کلیوی و سایر محصولات هدفمند